

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Навчально-науковий інститут денної освіти
Кафедра міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Міжнародна торгівля»
на 2025-2026 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	4 курс
Освітня програма/спеціалізація	«Міжнародний бізнес»
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини 29 Міжнародні відносини
Галузь знань	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну,
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Франко Людмила Сергіївна

доцент кафедри міжнародної
економіки та міжнародних
економічних відносин

Контактний телефон	+38-066-323-22-52
Електронна адреса	lysichka.08@ukr.net
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	очна http://www.me.puet.edu.ua он-лайн: електронною поштою, пн-пт з 10.00-17.00
Сторінка дистанційного курсу	https://www2.el.puet.edu.ua/iz/course/view.php?id=1007

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування у студентів розуміння трендів, закономірностей, та механізмів міжнародної торгівлі, аналізу показників її розвитку; знань сучасних форм та методів організації міжнародного обміну товарами, послугами та продуктами інтелектуальної власності, а також сучасного інструментарію регулювання міжнародних торгових процесів.
Тривалість	5 кредитів ЄКТС/150 годин (лекції 20 год., практичні заняття 40 год., самостійна робота 90 год.)
Форми та методи навчання	Форми: лекції та практичні заняття в аудиторії, самостійна робота поза розкладом Методи: коментування, роз'яснення, мозкового штурму, інтерактивної дискусії та метод проектів.
Система поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль: обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проекту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування; поточна модульна робота

	Підсумковий контроль: ПМК
Базові знання	Теоретичні знання студентів щодо основ економічної теорії та важливих економічних категорій, які є результатом вивчення таких навчальних дисциплін як «Міжнародна мікроекономіка. Міжнародна макроекономіка», «Міжнародна бізнес-статистика».
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
1. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій. 2. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.	1. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі. 2. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Міжнародна торгівля та економічний розвиток (теми 1-5)		
Тема 1. Торгівля в системі міжнародного бізнесу	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі у краях ЄС (обрати країну та охарактеризувати). 2. Зовнішньоторговельна

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		політика України в умовах воєнного стану
Тема 2. Сучасний стан та структура міжнародної торгівлі	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Перспективи розвитку міжнародної торгівлі органічною продукцією. 2. Обсяги міжнародної торгівлі бізнес-послугами. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Вивчити глобальні тенденції в міжнародній торгівлі і обрати певну сферу діяльності (товар). 2. Проаналізувати попит та пропозицію у вибраній сфері 3. Вибрати цільовий ринок експорту товару (країни або регіону) та охарактеризувати його, враховуючи конкурентне середовище та різні фактори впливу: політичні, економічні, правові, культурні тощо.
Тема 3. Форми та методи міжнародної торгівлі	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Характеристика біржових операцій. 2. Особливості проведення міжнародної аукціонної торгівлі. 3. Основні центри біржової торгівлі. 4. Техніка проведення операцій на аукціонах.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		5. Переваги міжнародних торгів. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Вибір форми торгівлі обраним товаром (експорт, імпорту, ліцензування, франчайзинг) та стратегію виходу (B2B чи B2C) і навести переваги та ризики саме такої стратегії. 2. Пошук і вибір міжнародних партнерів, тобто іноземних компаній, які зацікавлені у товарі.
Тема 4. Електронна торгівля	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Охарактеризувати особливості продажів на Amazon. 2. Охарактеризувати особливості продажів на eBay. 3. Охарактеризувати особливості продажів на Allegro. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Обґрунтувати канали просування обраного товару на закордонний ринок, враховуючи можливості електронних торговельних майданчиків.
Тема 5. Регулювання міжнародної торгівлі	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування. Поточна модульна робота	Питання для самостійного вивчення: 1. Глобальна торговельна система.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
		2.Особливості регулювання зовнішньої торгівлі в різних країнах світу. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Вивчити основні міжнародні торговельні угоди та договори у країні, яка обрана цільовим ринком. 2. Охарактеризувати митне регулювання та податкові аспекти, ліцензування та сертифікація товарів.
Модуль 2. Організаційні аспекти міжнародної торгівлі. (Теми 6-10)		
Тема 6. Система міжнародних комерційних контрактів	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Поняття світової ціни. 2. Комерційні документи, які складаються для реалізації зовнішньоторгової угоди. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1.Дослідити рівень цін на товар в обраній країні. 2. Визначити транспортні шляхи та методи доставки. 3. Охарактеризувати організацію складських операцій та страхування вантажів
Тема 7. Структура і зміст міжнародного комерційного	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Типові помилки міжнародного комерційного контракту.

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
контракту		2. Особливості бізнес-комунікацій при проведенні комерційних переговорів. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Підготувати міжнародний комерційний контракт на поставку товару до обраної країни.
Тема 8. Укладання міжнародних комерційних контрактів	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Практика укладання міжнародних комерційних контрактів в різних країнах світу. 2. Міжнародне регулювання міжнародних комерційних контрактів. Підготувати індивідуальні завдання за темами: 1. Охарактеризувати практику укладання міжнародних комерційних контрактів в обраній країні.
Тема 9. Правила і процедури врегулювання торговельних суперечок	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування.	Питання для самостійного вивчення: 1. Повноваження Органу врегулювання суперечок. 2. Особливості механізму огляду торговельної політики.
Тема 10. Діяльність міжнародних організації та інтеграційних об'єднань з регулювання	Обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань; підготовка проєкту: здійснення зовнішньо торгівельної операції; тестування. Поточна модульна робота	Питання для самостійного вивчення: 1. Співробітництво України зі Світовою організацією торгівлі (СОТ). 2. Основні функції

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
міжнародної торгівлі.		Комісії Організації Об'єднаних націй з прав міжнародної торгівлі – ЮНСІТРАЛ

Інформаційні джерела

1. Активізація експортної діяльності підприємств України: недоторговані ринки та торговельні бар'єри / за заг. ред. Серпухова М. Ю. Харків, 2019. 215 с.
2. Григорова-Беренда Л. І. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – 2-ге вид., випр., перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 136 с.
3. Дернова І. Світовий ринок послуг: сучасний стан та тенденції розвитку. Економіка та суспільство, № 50, 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-45>
4. Закон України. Про режим іноземного інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/v_187800-96
5. Іванова Л. О. Кон'юнктура ринків : начальний посібник. URL: http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/11839/1/KR_posibnyk_10112015.pdf 73
6. Лісовський П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація. Навч. посіб. Київ: Кондор-Видавництво, 2017. 156 с.
7. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Кудирко Л. Л., Пугачевська К.С. [та ін.]. Євроінтеграційні пріоритети національного бізнесу: монографія. Київ : КНТЕУ, 2018. 672 с
8. Мельничук О. П. Міжнародна торгівля послугами. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 4. С. 115–128.
9. Міжнародна торгівля: конспект лекцій, уклад.: К.О. Кузнєцова, В.В. Чорний, О.С. Ченуша. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 191 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/0f2e3db5-a1a3-4e22-a8df-c9847daccdf0/content>
10. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / За заг. ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, О. В. Мірошніченка. [3-тє вид., доп. та перероб.]. Київ. : Центр учбов. літ-ри, 2009. 668 с.
11. Педченко Н. С., Стрілець В. Ю., Франко Л. С. Міжнародний досвід державної підтримки діджиталізації малого та середнього підприємництва : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2022. – 141 с. <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/12493>
12. Про електронну комерцію: Закон України. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-19>
13. Про захист прав споживачів: Закон України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
14. Рокоча В.В., Алькема В.Г., Терехов В.І., Одягайло Б.М. Міжнародна торговельна діяльність: підручник. Київ: «Університет економіки та права «КРОК»,

2018. 698 с.

15. Сторожчук В. М. Правила походження товарів як інструмент зовнішньоторговельної політики держави. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 65-72.

16. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – 2-ге вид., випр., перероб. і доп. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 136 с. Режим доступу: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/17818>

17. Технічні бар'єри та санітарні та фітосанітарні заходи в міжнародній торгівлі: види, тенденції розвитку, регулювання : посіб. держ. службовця / За ред. І. В. Бураковського, К. Кравчука, В. Мовчан. URL: www.ier.com.ua/files/publications/Books/Sanitary_measures.pdf.

18. Франко Л.С. Міжнародні організації. Дистанційний курс. URL: <http://www2.el.puet.edu.ua/iz/course/view.php?id=1007>.

19. Франко Л.С. Діджиталізація бізнесу як сучасний світовий тренд. Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 1-28 лютого 2023 рік) Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова. Харків. 2023. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/3155/2996>.

20. Tajoli L., Airoidi F. & Piccardi C. The network of international trade in services. *Appl Netw Sci* 6, 68 (2021). DOI: <https://doi.org/10.1007/s41109-021-004071>

21. Roelfsema H., Findlay C., & Ye, X. (2021). Decomposing International Trade in Commercial Services. *Foreign Trade Review*, 56(3), 238–256. DOI: <https://doi.org/10.1177/00157325211018890>

Інформаційні інтернет-ресурси:

22. Аналітика, дослідження ринків. Pro-Consulting. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/services/analiticheskoe-issledovanie-rynka>.

23. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua

24. Державна митна служба України URL: <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index>

25. Електронна торгівля у світі URL: <https://ecommerce-platforms.com/>

26. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku>.

27. Міністерство економіки України. URL: www.me.gov.ua.

28. Портал топ-менеджерів оптової та роздрібної торгівлі. URL: <https://trademaster.ua/>

29. Рахункова палата України. URL: www.ac-rada.gov.ua

30. Роздрібна торгівля України та світу. URL: <http://allretail.ua>.

31. Світова Організація Торгівлі URL: <http://www.wto.org>

32. Статистичні дані в галузі електронної комерції URL:
<https://www.statista.com/markets/413/e-commerce>
33. Спеціалізований сайт з питань зовнішньоекономічної діяльності URL:
www.mdoffice.com.ua
34. Український сайт про діяльність СОТ URL:<http://wto.in.ua>
35. Угоди ГАТТ/СОТ. Бюро інформації Ради Європи в Україні. URL:
<http://www.coe.kiev.ua>
36. Щорічне видання Світової організації торгівлі. URL:
www.wto.org/english/res_e/statistics_e/statistics_e.htm.
37. The World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
38. Total trade in services. URL: <https://hbs.unctad.org/total-trade-in-services/>
39. International trade in services – Overview. URL: <https://ec.europa.eu/>
40. World Trade Organization. URL: <https://www.wto.org/>
41. World Trade Statistical Review.
URL: https://www.wto.org/english/res_e/statistics_e/wts_e.htm

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

- Пакет програмних продуктів Microsoft Office

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика оцінювання здобувачів вищої освіти: усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін; завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Положення про організацію освітнього процесу <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-1.pdf>

Положення про порядок та критерії оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів вищої освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_kryt_ocinyuvannya.pdf

Положення про атестацію здобувачів вищої освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya_pro_atestaciyu_zvo.pdf

Порядок ліквідації здобувачами вищої освіти академічної заборгованості <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/por-likvid-akad-zaborgovanosti.pdf>

Порядок допуску студентів до заліково-екзаменаційної сесії https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/por_dopusku_zal-ekz_sesiyi-1.pdf

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом, але за об'єктивних причин (воєнний стан в Україні, хвороба, працевлаштування, стажування) можливе відвідування занять дистанційно з використанням платформи Moodle.

Порядок навчання студентів за індивідуальним графіком та вільне відвідування навчальних занять: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/por_nadannya_studentu_vilne_vidvid.pdf

Політика щодо академічної доброчесності: під час роботи над матеріалом курсу не допустимо порушення академічної доброчесності. Сукупність етичних принципів і правил, якими мають користуватись здобувачі при опануванні дисципліни наведено у наступних науково-методичних матеріалах ПУЕТ:

Кодекс честі студента https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/kodeks_chesti_students.pdf . Положення про академічну доброчесність https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_akadem_dobrochesnist.pdf

Положення про запобігання випадкам академічного плагіату: <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-zapobigannyavypadkam-akademichnogo-plagiatu.pdf>

Політика визнання результатів навчання визначена такими документами:

Положення про порядок перезарахування результатів навчання, здобутих в іноземних та вітчизняних закладах освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_por_perezarah_rez_zvo.pdf .

Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozha_pro_akademichnu_mobilnist.pdf

Положення про порядок визнання та перезарахування кредитів ЄКТС при вступі до Полтавського університету економіки і торгівлі на другий (третій) курс з нормативним терміном навчання https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya_pro_perezarah_credytiv.pdf

Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-poryadok-vyznannya-rezultativ-navchannya-zdobutyh-shlyahom-neformalnoyi-ta-abo-informalnoyi-osvity.pdf> ; *інфографіка* (розділ Освіта/Організація освітнього процесу/Неформальна освіта) <https://puet.edu.ua/neformalna-osvita/>.

Політика вирішення конфліктних ситуацій:

Положення про Правила вирішення конфліктних ситуацій у Полтавському університеті економіки і торгівлі <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravyla-vyrishennya-konfliktnyh-sytuacij-u-puet.pdf> Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozh_pro-apel_pidscontr.pdf

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/> .

Політика підтримки учасників освітнього процесу:

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet/>

Положення про психологічну службу Полтавського університету економіки і торгівлі <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-psychologichnu-sluzhbu-puet.pdf>

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ

<http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet/>

Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції

<https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi/>

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці

«Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyediyalnosti/>

Інклюзивність навчання: Положення про організацію інклюзивного навчання

здобувачів вищої освіти: <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-proorganizaciyu-inklyuzyvno-go-navchannya-zdobuvachiv-vyshhoyi-osvity.pdf>

Політика вирішення конфліктних ситуацій:

Положення про правила вирішення конфліктних ситуацій <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/polozhennya-pro-pravy-la-vyrishennya-konfliktnyh-sytuaczij-u-puet.pdf>.

Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю у формі екзамену https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/07/poloz_pro-apel_pidscontr.pdf.

уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi>.

Політика підтримки учасників освітнього процесу:

Психологічна служба: <http://puet.edu.ua/psychologichna-pidtrymka-v-puet>.

Студентський омбудсмен (Уповноважений з прав студентів) ПУЕТ <http://puet.edu.ua/other-divisions/studentskyj-ombudsmen-upovnovazhenyj-z-prav-studentiv-puet>.

Уповноважений з прав корупції <https://puet.edu.ua/zapobigannya-ta-protidiya-korupciyi>.

Безпека освітнього середовища: Інформація про безпечність освітнього середовища ПУЕТ наведена у вкладці «Безпека життєдіяльності» <http://puet.edu.ua/pro-puet/bezpeka-zhyttyediyalnosti>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): обговорення матеріалу занять (10 балів); завдання самостійної роботи (10 балів); виконання індивідуальних завдань (15 балів); тестування (5 балів); поточна модульна робота (10 балів)	50
Модуль 2 (теми 6-10): обговорення матеріалу занять (10 балів); завдання самостійної роботи (10 балів); виконання індивідуальних завдань (15 балів); тестування (5 балів); поточна модульна робота (10 балів)	50
Разом	100

Перелік активностей для отримання додаткових балів

Види робіт	Максимальна кількість балів
Участь у студентському науковому гуртку «Глобус»	5
Участь у наукових студентських конференціях	10
Підготовка наукового проекту	10

Примітка: додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, яка не може перевищувати 100 балів.

Шкала оцінювання здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни